

ser més fàcilment la lingua franca dels ports nord-africans, com correspon també a l'ofici dels descarregadors anomenats així a Gènova i pertot. Ajuda a creure-ho el fet que *camalo* l'usen també en els ports del Marroc parlant en castellà. El meu enyorat mestre d'àrab, el savi lingüista Maximiliano Alarcón, em deia, segons una nota de 1927, que *camalo* s'usa a Tànger amb tal caràcter; Benoliel ens informa que els sefardites dels ports marroquins quan parlen d'un moro diuen *hammâl*, i si parlen d'un hebreu (o sigui una persona de llenguatge castellà, judeoespanyol) diuen *camalo*. És segur, doncs, que el mot ha circulat com de la lingua franca. De tota manera el nostre *camàlic* (-ali) ha de venir de Gènova vist que prové d'un plural en -i. Ara bé, com que en neogrec existeix també, i allí apareix en la forma *χαμάλης* (pron. *hamáli*) 'camàlic', grec de Bova *chamali* (Rohlf), i aquesta *b-* del grec modern explicaria naturalment el pas a la *k-* de l'italià dialectal, potser fou el grec dels ports jònics o de la Gran Grècia el que serví d'intermedi. Pel que fa a la *-c* afegida pel català es tracta de la coneguda epítisi del català vulgar, del tipus de *collègit*, *prèmit*, *tàvec*, *ràfec*, *ràvec*, *màpet*, *Albatàrric*, *-àrrec*, etc.

Camall, *camallada*, *camallarg*, *camallejar*, V. *camà* *Camallima* o *camalina*, V. *ametlla* *Camalló*, *camalluent*, *camallut*, V. *camà*

CAMAMILLA, nom de diverses compostes, dels gèneres *Matricaria*, *Anthemis* i altres, usades com a estomacal; alteració del gr. *χαμαιμηλον* id. pròpiament 'pomera (*μηλον*) del sòl, de terra (*χαμαί*)', 'pomera nana, pomereta'. □ 1.ª doc.: S. xiv, Manescalía de Klagenfurt, i en un parell d'obres semblants, del S. xv.

La variant *camamirla* [S. xiv, *DAG.*], que ja apareix també en textos val. del S. xv (Màcer, Alcanyís) i xviii (Sanelo I, 43v), és avui la usual en tot el domini iberino-valencià,¹ i altres zones muntanyoses del Princ.; però generalment *-lla* (sentit fins a Salses i a Esterri de Cardós, 1932, 1960); *camamilla* no sols a les Illes,² fou també navarro-aragonès (avui *camamilla* nav., i *-illa* o *-ila*, *BDC* xxiv, 164, molt estès per Aragó), cf. *bitlla* ~ *birlla* i sobretot *tilla*, amb el qual hi deu haver hagut influències mútues. Ha passat també a França i Itàlia, en part en la forma *camomille*, presa del b. ll. *camomilla* [S. vi], veg. *DCEC* I, 609 (iv, 954b36). En castellà es va calcar el nom greco-ll., com a *manzanilla*. D'un encreuament amb *ausens* *AB-SINTHIUM* (veg. *DONZELL*) sembla resultar *+alsamilla* 'herba semblant al donzell; que donen a menjar als porcs' (Estaon de Cardós, 1934). *Camelina* [1868, *SLitCosta*] del b. ll. *camelina*, haploglògia de *chamaemelina*, adj. derivat de *chamaemelum*. D'un altre cpt. del dit *χamal*: gr. *χαμαιδρός*, pròpiament 'alzineta nana', es prengué el nom de la labiada *amedris* (Lab. 1839) o *amedrea*, *camadrea* (1617, Agustí, *AlcM*).

¹ Sentit a Móra d'Ebre (1936), com a molts pobles d'enllà del Xúquer: Sumacàrrec, Alzira, Potries,

Lorxa, Orba, Quatretonda, Vall d'Ebo, 1962. —
² No sols sentit a Calvià, i altres pobles mallorquins i menorquins sinó també a Eivissa (St. Josep, 1963). Però a Pego sento això (*AlcM*) i *camamirla*, com en general en valencià.

CAMANDULES, 'explicacions hipòcrites o fútils', de *Camàdula* nom d'una orde monàstica fundada en el S. xi en el santuari toscà de *Camàdoli*. □ 1.ª doc.: 1839, Lab.

També en castellà (ja 1729, i en el S. xvii 'rosari de grosses denes') *camándulas* és corrent aquest testimoni del lloc comú popular de les frarades i ronsegeries mongívoles (*DCEC* I, 609b).

DERIV.: *Camandulejar*. *Camanduler*; *camanduleries* [escr. Renaix.].

Camaná --- *camaprim*, V. *camà* *Càmara*, *camara-da*, *camaraderia*, V. *cambrà* *Camardejar*, V. *camà* *Camarell*, V. *camada* (CAMA I) *Camarelles*, V. *camarella* *Camarer*, -era, *canari*, -aril, *camarilla*, *camarlenc*, *camarler*, V. *cambrà* *Camà-rogera*, *camà-roja*, -roig, V. *camà* *Camàrot*, V. *cambrà* *Camarrauxa*, *camatge*, V. *camà* I *Camatimó*, V. *camà* II *Camà-trencar*, -at, *camabajó*, *cambal*, V. *camà* *Cambell* i *cambellina*, potser extrets regressivament de *camelot*, -elot *Cambera*, V. (CAMA I) *gamba*

CAMBRA, del ll. CAMĒRA, però també CAMĀRA (sobretot en textos vulgars i hispànics), adaptació del gr. *καμῆρα* 'volta, cúpula', 'cambrà coberta amb volta'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

Es fa freqüent en Llull i en Jaume I: «que en lo monestir edificás una *cambrà* apartada, on stegués un monge», *Blanq.* (NCl. II, 29.4), «metem-nos tots en una *cambrà*», *Cròn.*, § 276; en altres grans clàssics, com Joanot Martorell, encara més (Ag. I, 17, 162, 202; II, 42, 63; cap. 112, etc.), en aquest sobretot nom de sales o cambres sumptuoses o solemniales. Per a la història del mot i de les seves accs. antigues en romànic, cf. *DCEC* I, 609-10; importants accs. mossàrabs i de curiosos derivats en el *DECH*. Tot seguit apareix també en accs. translàtics o figurades (Llull, *AlcM* I, 2) diverses (que també s'exemplifiquen sovint en el baix ll. de Catalunya, *camera*, des de 1093, *Bast.-Bass.*, p. 348).

Agrupant algunes d'aquestes accs. A) 'cambrà de la moneda, on es pesava aquesta' [1420, Inv. Anfós el Magn., *AIEC* v, 151], i des de 'pes de la moneda' > 'mesura per vendre tapits o catifes', *Tarifa de Bna.*, a. 1271 (*EntreDL* I, 155, § 116).

B) a) 'els alts de la casa, de vegades tot el 2.ª pis, altres qualsevol cambrà de dormir' espt. en pobles de la zona Pego-Gandia (Patrò, *BDLC* x, 182; Ràfol d'Almúnia, 1962), també Sud (Priorat, *Misc. Folkl.* d'Aràbia, 154) i Nord (Bonansa, *BDLC* XIII, 296) del cat. occid., i a Menorca (Ferrer Guinart, *Rond.*, 215);

b) *Cambrà de cucs* 'l'allotjament dels de seda' (Oli-va de Gandia, 1962, i vella indústria, comprovada allí per la toponímia urbana, ja 1886); c) departament